

Kjære kamerater. Gratulerer med dagen!

Jeg er stolt av å tilhøre arbeiderbevegelsen, og jeg er stolt av alle kamper som er vunnet, særlig i dag. Det er vi i denne salen som har ansvaret for at tradisjonene rundt 1. mai bringes videre, og for å løfte fram nye paroler. Mye hviler på våre skuldre, men kamerater, vi er sannelig i stand til å bære dette ansvaret.

«Frihet» er et ord de fleste har gode assosiasjoner til – og noe alle gjerne vil være forkjempere for.

For vår bevegelse, i Norge og i verden, er frihetsprosjektet det aller viktigste. For oss handler ikke dette først og fremst om frihet fra samfunnets reguleringer, men om muligheten til å bli det du vil.

Gjøre det du vil.

Si det du vil.

Elske den du vil.

Det er et sterkt felleskap som gir alle like muligheter til å lykkes.

Vi vet at vi står sterkere når vi står sammen.

- Hvilken frihet har du til å delta i samfunnet dersom du ikke har en inntekt?
- Hvilken frihet har du til å velge den utdanning du selv vil dersom skolene koster mer enn du har råd til?
- Hvilken frihet har du til å være sammen med barnet ditt har du hvis ikke jobben eller ektefellen lar deg ta permisjon?
- Hvilken frihet har du til å utfolde deg selv dersom du er redd for å bli syk, men ikke har råd til å bli frisk?

Den viktigste friheten er den vi i fellesskap kan gi hverandre. Der vi er frie til å velge fordi vi alle har blitt gitt like muligheter.

Dagens regjering tror på et annet samfunn. Når Siv Jensen blir bedt om å fortelle hva hun er mest stolt av, svarer hun at jo det er skattekuttene de har innført. Fordi de gir folk «frihet» til å velge hvordan de bruker sine egne penger.

For vanlige lønsmottakere betyr det 3-400 kroner i året.

For de aller rikeste mange tusen.

Dette gir direkte kutt i velferden.

For oss handler frihet om andre ting.

- For oss handler frihet om retten til å gifte seg med den man elsker. Derfor sto vi i bresjen for en felles ekteskapslov.

- For oss handler frihet om at kvinner skal ha rett til å bestemme over egen kropp.

Derfor sa vi nei til reservasjonsrett for fastleger. Regjeringen har nå heldigvis snudd.

Men det hadde ikke skjedd uten det enorme folkelige engasjementet vi har sett fra

kvinner og menn over hele landet. Gratulerer til alle som stod på!

- For oss handler frihet om å kunne velge å la barna våre gå i en trygg barnehage.

Gå på gode skoler. Velge den utdanningen de selv vil.

Derfor sier vi ja til den friheten hver enkelt av oss får gjennom et sterkt felleskap.

Det er lett å ta frihet for gitt i et land som Norge. Her er de virkelige store kampene, som vanlig folks frihet fra undertrykkelse og fattigdom, tatt.

Det er derfor på sin plass at vi i dag hedrer en av verdens aller største frihetsforkjempere.

Nelson Mandela.

Han ble født inn i et grotesk og rasistisk regime. Et regime som tok fra flertallet i befolkningen friheten til å delta, utvikle seg og drømme.

Et regime som beholdt makten ved å kue flertallet av befolkningen gjennom vold, drap og rasisme.

Da han døde, 95 år gammel i fjor, etterlot han seg et helt annet og friere Sør-Afrika.

Nelson Mandela utførte tre livsverk.

Det første livsverket var kampen mot Apartheid. Den kampen vant han, og jeg er stolt av at den norske arbeiderbevegelsen stod ved hans side.

Så tok han fatt på det neste livsverket som var å kjempe for forsoningen i Sør-Afrika. Hans lederskap var helt avgjørende for at både de som var blitt undertrykt og undertrykkerne klarte å gå videre sammen for et bedre Sør-Afrika.

Men Nelson Mandela visste også at frihet handler om noe mer enn å slippe unna undertrykking. For dersom ikke alle fikk muligheter til å bestemme i sine egne liv – hvilken verdi hadde da den nye friheten?

Derfor kastet han seg også inn i kampen mot fattigdom og hiv/AIDS, og for vaksiner til verdens barn.

Han forstod at frihet for den enkelte best oppnås gjennom et fellesskap som gir alle like muligheter.

Arbeiderbevegelsens frihetsbegrep omfatter ikke bare lokale forhold, men også våre søstre og brødre i hele verden.

Vi viste det da vi stod skulder ved skulder med ANC gjennom 70- og 80-tallet.

Slik viser vi det i dag når vi støtter våre venner i Sør-Sudan.

En borgerkrig truer nå verdens yngste stat. Nær 20.000 er drept og 1 million mennesker er drevet på flukt. En ny krig vil igjen ramme kvinner og barn.

Det er bare forhandlinger som kan løse dette.

Sør-Sudanerne må selv bygge en demokratisk stat hvor fellesskapet sikrer folket frihet. I dette arbeidet er jeg stolt av bidraget fra Norsk Folkehjelp, og Arbeiderpartiet.

Vårt internasjonale engasjement er like viktig som før. Det viser blant annet den forferdelige borgerkrigen i Syria.

Samtidig som 100.000 mennesker er drept og 6,5 millioner er drevet på flukt går, Syrierne nå til et absurd valg av ny president. Resultatet er allerede gitt, og konflikten ser ut til å være fastlåst. Jan Egeland i Flyktningshjelpen har uttalt at «dette er den største humanitære lidelsen i dette årtusenet».

Det er tiden for at vi trapper opp vårt engasjement for Syria, ikke kutte i antall flyktninger som Høyre/FrP-regjeringen har gjort.

I Ukraina ser vi en av de farligste situasjonene i Europa siden 2. verdenskrig.

En europeisk stat har med makt annektert en del av nabolandet. Nå står russiske soldater nær grensen til det østlige Ukraina.

Dette minner oss på at heller ikke Europa er forskånet fra krig og konflikt.

- og at det er riktig å bruke 1. mai-dagen til å vise solidaritet med alle de som lider av undertrykkelse, krig eller fattigdom.

Men, verdens fattige land har hatt en fantastisk vekst.

Det er grunnleggende bra.

Problemet er at det har ført til en voldsom økning av utslippene.

Det er verdens rike land som har det historiske ansvaret for global oppvarming.

Derfor må vi kutte våre utslipp.

Men vi vil ikke klare å få store nok utslippskutt hvis ikke de landene vi før kalte fattige land også reduserer sine utslipp.

Utviklingsland og framvoksende økonomier står for rundt 2/3 av utslippene.

Og enda mer alvorlig: De står for omtrent 100 prosent av økningen i de senere årene.

Vi kan ikke nekte den fattige verden å vokse.

Svaret er ikke mindre vekst. Men en annen vekst.

La meg ta et eksempel:

I Norge bor det 5 millioner mennesker og kraftproduksjon vår er på ca.120 terrawatt timer. I Etiopia er de 90 millioner mennesker. De produserer 5 terrawatt timer.

90 millioner deler på 5 twh.

Etiopia – og veldig mange andre land – vil ha strøm!

I dag er det mørkt når sola går ned.

De fleste kan bare drømme om TV, mobiltelefon, PC og kjøleskap.

Land som Etiopia vil ikke akseptere at veksten stopper opp.

Energiforbruket vil vokse.

Og det vil skje på den enkleste og billigste måten – med kullkraft – hvis vi ikke raskt gjør noe annet.

Og det haster med å gjøre noe.

For verdens utslipp av klimagasser øker hvert år.

I følge OECD vil de årlige utslippene av klimagasser i verden øke med om lag 50 prosent fram mot 2050 uten nye tiltak.

Fortsetter vi på denne banen vil temperaturen øke, ikke med to grader, men med fire – fem grader.

Økt temperatur betyr blant annet mer ekstremvær.

Det unormale blir det normale.

Mer flom, tørke, branner, sykdommer og matmangel.

Som igjen kan føre til politisk uro, væpnede konflikter og flyktningestrømmer.

Det er alvorlig og det haster.

Klimaproblemet er ett av de mest komplekse og sammensatte problemene vi står overfor.

Derfor er det viktig at vi handler – både hjemme og ute.

Den rødgrønne regjeringen la fram to klimameldinger. Og inngikk to klimaforlik.

Nå må vi øke innsatsen vår.

Vi vet at norske utslipp har tre store kilder:

Industri. Samferdsel. Og olje- og gassvirksomhet.

Og vi må forsterke virkemidlene på alle tre områdene.

Teknologi, fornybar energi og karbonfangs- og lagring i industrien. Kollektiv og grønne avgifter på samferdsel. CO2 avgift, elektrifisering og kvoter for sokkelen.

Her må Arbeiderbevegelsen gå i front.

Den andre store utfordringen globaliseringen gir oss er de økte ulikhetene.

Mer åpenhet, økt handel og mer arbeidsinnvandring har bidratt til å løfte flere land ut av fattigdom.

Og det har gitt rike land tilgang til varer og tjenester til lave priser.

Klær, elektronikk og andre varer har blitt stadig billigere hvert år.

Det har også vi nytt godt av.

Et annet uttrykk for det samme, er arbeidsinnvandringen til Norge.

Den gir oss arbeidskraft. Og dermed større muligheter til å bygge veier, drive skoler og sykehus.

Men dette har også bidratt til økt konkurranse.

Til at jobber i rike land som blir utført av ufaglærte enten forsvinner – og flytter til fattige land.

Eller i det minste til at lønninger og arbeidsforhold settes under press.

Mange arbeidsinnvandrere i Norge kommer fra land hvor lønnsnivået er 1/10 av det norske.

Fordelen er at folk fra disse landene får høyere lønn, og vi får gjennomført nødvendige oppgaver.

Ulempen er at det bidrar til press på lønningene, og fare for sosial dumping.

Så globaliseringen har gitt mindre ulikhet mellom land.

Men økt ulikhet innad i land.

Denne utviklingen har bidratt til større ulikhet – ikke minst i Europa og USA.

I USA har forskjellen mellom de rikeste og de fattigste økt dramatisk over lengre tid.

Inntektsgapet har ikke vært større siden 1920-tallet.

Svaret på dette er ikke å si nei til internasjonal handel og globalisering.

Men svaret er at det er viktigere enn noen gang med virkemidler som utjevner forskjeller.

En sterk sosialdemokratisk politikk, en sterk offentlig sektor, en sterk politikk for utjevning står ikke i motsetning til globalisering.

Det er tvert imot en forutsetning for at globaliseringen kommer alle til gode.

Vi kan ha en sterk arbeidsinnvandring fordi vi har sterke fagforeninger og et godt organisert arbeidsliv.

- Men bare da.

Tiltaksplaner mot sosial dumping, allmenngjøring av tariffavtaler og innsynsrett er ikke til hinder.

Det er det som gjør det mulig for oss at det kommer folk for å jobbe her.

Det at vi har sterke fagforeninger er også det som gjør at vi i Norge har en rimelig fordeling mellom lønnstakere og eiere av bedriftenes inntekter. Og har hatt det i lang tid.

Vi trenger også en skattepolitikk som utjevner forskjeller.

Og ikke minst en sterk offentlig sektor som leverer tjenester av høy kvalitet til befolkningen

- uavhengig av inntekt og bakgrunn. Ingen ting er mer viktig for utjevning av levekår enn at helse, utdanning og eldreomsorg er tilgjengelig for alle – uavhengig av inntekt.

Og ingen ting er heller mer viktig enn dette for å gi alle individer en reell frihet.

For vår bevegelse har arbeidet for økt frihet alltid vært grunnleggende. For oss handler frihet om muligheten til å bli det du vil, til å gjøre det du vil, og til å si det du ønsker.

For oss handler frihet om muligheten til en god utdanning for alle, at jorda er levelig for neste generasjon, trygghet for jobben din og vissheten om at du får hjelp om du trenger det.

Så skal jeg avslutte med fokus på det fineste ordet jeg vet om; nemlig fellesskap.

Kun fellesskapet kan bidra til at vi gir alle mennesker disse mulighetene, det har vi vist gjennom våre historiske frihetsprosjekter: fellesskolen, utbygging av eldreomsorgen og at alle bidrar etter evne, slik at de kan få etter behov.

Slik skaper vi frihet i fellesskap.

Kjære kamerater, fortsett kampen for frihet, i fellesskap, og nok en gang; gratulerer

med dagen!